

BAJA ÉS VIDÉKE

Szerkesztőség, kiadóhivatal és nyomda:
Palánka, Fő-utca 281. szám.
 Megjelenik minden vasárnap reggel.
 Egyes szám ára 4 fillér.

Felelős szerkesztő:
Csernicsek Imre
 Szerkeszti: Rothschild Zsigmond

Előfizetési ár:
 Egész évre . . . . . 6— K
 Fél évre . . . . . 3— K
 Amerikába egész évre . . . . . 8— K
 Nyilaltér sora 30 fillér.

Rovás.

Egy üdvös eszme, amelyre bizonyára már sokan gondoltak Palánkán és amelynek megvalósítását különösen a kereskedők és iparosok községünkben nagyon, de nagyon óhajtják.

Ez a dolog egy dunai hid, mely Palánkát a szerémmegyei lilokkal összekötné. Akik eddig még nem gondolkoztak afőlről, hogy Palánkának mit jelent egy hid, mely összekötné Szlavóniával, annak fogalma sincsen róla, hogy az micsoda gazdasági fellendülést, micsoda egészséges életet biztosítana városunknak. Hogy ebben az irányban eddig komolyabb lépés még nem történt, annak oka a Palánka-Illóki gőzkomp részvénytársulat részvényes csoportjának ellenzése.

Ezen társulat egy hid építésével megátadva látja jövőjét.

E feltevés azonban hamis bázison alapszik, mert bebizonyítjuk, hogy a mit a részvényesek elveszítettek a vámon, az egész Palánkának — tehát a részvényeseket is beleértve — százszorosán is meg térül a réven.

Kik a gőzkomp társulat részvényesei? Leginkább kereskedők meg iparosok, tehát olyanok, kiknek leginkább érdekükben áll az idegenforgalom emelése.

Ha ugyanis egy hidat kapnánk, mely bennünket Szlavóniával összekapcsolna, akkor a közelfekvő szerémi községek, melyeknek száma 40—45 lehet, mind ide özönlene Palánkára.

Tuloldali szomszédaink ide hoznák gabonájukat, lábas jószágukat, gyümölcsöt és egyéb terményeiket, míáltal az élelmi szerek egyszerűen olcsóbbakká lennének.

Vizont az itt pénzzé tett árúért a szlavóniai nép az üzletekben és iparosoknál vásárolná, az ipari és kereskedelmi czikkeket melyekre szükségük van. A legeklatásabb példa Ujvidék. Ezen város lakosságának 80% -a igazán földhöz ragadt szegény ember. És mégis azt látjuk, hogy Ujvidék városa egy kereskedelmi és ipari gőpcpont. Rendkívül egészséges kereskedelme és ipara van. Köszönheti ezt pedig két dunahídjának, melyek által állandóan nagy az idegenforgalma. Egész alsó Szlavonország oda viszi nyersterményeit, és ott szerzi be ugyszólván összes szükségleteit azután. Az egész szerémmegyei fruska gora ide gravitál, és egy hid létesítésével hihetetlen módon fejlődne kereskedelmi és ipari forgalmunk, és Palánka megszűnne a „holt” Palánka lenni.

A drága közlekedés a gőzkompon a szlavóniai lakosságnak nagyobb részét visszatartja az idejőveteltől. Azután meg csak óránként egyszer közlekedik a komp, viszont a hidon szüntelen és olcsóbb lehet az átjárás. De nem lennének elzárva a nekünk életet képező szlavóniai lakosságtól egy hid létesítése után a beálló ködös időben sem. Mert azt tudjuk, hogy amint az őszi nagy ködök kezdődnek, a gőzkomp be kell, hogy szüntesse járatát s így tél idején végleg nélkülözünk neki a szükséges idegenforgalmat.

Fogjanak tehát össze a palánkai kereskedők és iparosok — a gőzkomp részvényesei is — tegyék félre magánérdekeiket és a köz érdekében kompetens helyen sürgessék meg a Palánka—Illóki dunahid mielőbbi létrejöttét.

Hogy lehet homokon nagy rozs terméseket elérni.

Hazánkban mintegy 3 millió kat. hold homok terület van, amelynek egy jelentékeny része olyan kevés termést ad, amely a költségek fedezésére sem elegendő. — Ennek a körülménynek oka egyedül abban található fel, hogy a homok egy részt humuszban, másrészt káliumban, foszforban és nitrogénban is szegény. Amennyiben sikerül valakinek ezen termés akadályozó tényezőt megszüntetni, — a mi egyáltalán nem lehetetlen, — akkor rövid idő alatt elérhetjük azt, a mit elértem én, hogy termés meg-négyszereződik-ötszöröződik. Ezelőtt négy évvel berbevevett homoki birtokom egyik tábláján csak 2 q. rozs termés volt, három évvel később pedig 12 q.

Ilyen eredmények elérése céljából első sorban is a homok humusz tartalmát kell fokozni. Miután pedig nincs elegendő istálló trágyánk arra, hogy ezt csupán iszálló trágyával elérhessük, szükséges a nitrogént gyűjtő pillangós virágú növények termesztéséhez is hozzányulnunk. Erre a célra egyik legalkalmasabb növény a lapos magu fehér csillagfűrt, a melyet július végén, augusztus elején vethetünk a tarlóba. Mindjárt aratás után alászánt-hatjuk a tarlót s beboronáljuk, azután várunk egy kis esőre akár augusztus hó végéig is. Eső után azonnal elvetjük a csillagfűrt magját lehetőleg vetőgép segítségével, 80-90 kg. magot számítva kat. holdanként. Kedvező időjárás esetén a mag csakhamar kicsirázásnak indul s a csillagfűrt 1 m. magasra is megnő és októ. er-ber kezd virágozni, így azután november

közepe táján szántjuk alá.

Mikor először vetünk csillagfűrtöt valamely homok területre, az rendszerint gyengén sikerül, mert a talajból hiányzanak azok a bakteriumok, a melyeket a csillagfűrt szükségel abból a célból, hogy segélyükkel a levegőből nitrogént köthessen le, ezen legértékesebb növényt tápláló anyagot. A második-harmadik termelés már sokkalta jobban sikerül s az első is jobb lesz, ha előzőleg egy kevés istállótrágyát adtunk a talajnak.

A pillangós virágú növények azonban csak humuszban és nitrogénban gazdagítják a talajt. — Nagy termésre elérésére azonban foszforra és kálira is szükségük van a növényeknek; miután pedig ezek a tápláló anyagok is hiányzanak a homok talajból, mesterségesen, káliszuperfoszfáttal kell azokat a talajba juttatni. A csillagfűrt mag elvetése előtt tehát a még alászántatlan talajra 2 q. káliszuperfoszfátot kell kihinteni kat. holdanként. Ez a tápláló anyag mennyiség a csillagfűrt termését is javítja, de kárba ez által semmi sem vész, mert hiszen magát a csillagfűrtöt is alászántjuk s így az általa kivont tápláló anyagokat ismét a talajba juttatjuk, hogy azok a csillagfűrt után következők növények által használtassanak fel.

Ezen eljárás által a művelti növényeket is mélyebben gyökerezővé tesszük, mert a csillagfűrt karó gyökere lyukat fur a talaj mélyebb rétegébe, a hová a csekélyebben gyökerező növények gyökerei is lehetőlván, a mélyebb rétegben mindig jelenlévő vízmennyiséget kihasználja s így a szárazság káros hatásának nincs annyira kitéve.

Ha ezen eljárást minden 2. 3. évben ismételjük, akkor rövid néhány év alatt termés átlagainkat rendkívüli módon megjavítjuk, a mely körülmény nemcsak az egyesekre bir jelentőséggel, de ha mindenki követni nagy jelentőséggel bírna az egész ország vagyonosodására is.

Ertesítés. Mindenféle diszes ruggyanta-(gummi-) bélyegzőt festékezőpárnával számozógépet iparosok, kereskedők, ügyvédek pénzintézetek egyletek, hivatalok, községek részére legolcsóbban készít az Első Czeglédi Ruggyantabélyegzőgyár Czegléden — 10 koronán felüli rendelésnél a rendelő 100 darab pergamentűlevjegyvet kap, tetszés szerinti betűvel. — Ugyancsak különféle reklámtárgy kapható. Utazók és helyi képviselők magas jutalék mellett felvételnék. Tessék árjegyzéket kérni.

Szokol egyesület Opalánkán.

Egy kinos incidensből kifolyólag megtudtuk és nyilvánosságra került, hogy Opalánkán, tehát Magyarországon megalakult egy ugynevezett Szokol egyesület, vagyis direkte egy politikai jellegű egyesület, melynek rendes tagjai a Szokol egyenruhában, szláv színű szallagokkal díszítve, fognak városunkban gyakran felvonulni.

A — vodja — vagyis vezetője, oktatója ezen egyesületnek egy szerb ifjú, ki nagy botrányt okozott a napokban.

Az történt ugyanis, hogy egy magyar fiatal ember fenti vezető előtt azon nézetének adott kifejezést, hogy nem járja az, hogy magyar születésű szerbek itt Magyarországon egy szláv jellegű egyesületet alakítsanak.

Erre a vodja kutyakorbáccsal és boxerrel neki esett úgy a magyar ifjunak, valamint a megtámadott fia segítségére siető apának is és mindkettőt alaposan elverte.

Hírek.

Jelölt gyűlés. E hó 6-án tartotta a bacsótvárosi munkapárti képviselőjelölését Palánkán a Reiter szállodában. A jelölt Evetovics János bácsi plébános lett. Ellenjelöljeként emlegetik Adamovich István ujvidéki ügyvédet, aki a szövetség ellenzék híatalos jelöltje lenne. A választás e hó 17-én lesz. A választási elnök, mint értesülünk, Marton István intéző lesz.

Vasuti balesetek. Szabadkáról jelentik: A Jánoshalma és Bácsalmás közötti állomáson a napokban vasuti baleset történt. A Máv.-nak nem volt elég személynézelt kocsija és az utasokat harhaszállító kocsikba zsúfolták. Negyvenhatan szorongtak egy ilyen kocsiban, amelyről a leszállás úgy történik, hogy az utasok kitolnak egy széles deszkát és arról leugrának. Rudics állomáson le akart szállani egy utas, e célból a deszkát a bennülők kitolták, a mikor a vonat még teljes gőzzel haladt. A kitolt deszka beleütődött egy, a sinek mellett felállított lámpa oszlopába, azt teljesen összetörte, mire a kocsiban szorongó utasok egymásra estek. Többen megsérültek egy lánynak pedig mindkét lába eltört. A súlyosan sérült lányt a bajai kórházba szállították.

Kazánrepedés veszélye, ha vizmutató üveg csapja el van dugulva.

Midőn a mutatóüveghez vezető csap el van dugulva, akkor megtörténhetik, hogy az üveg mutatja még a kellő vízmennyiséget és a kazánban már alig van víz s ha ilyenkor a tulhevült, izzóvíz lett kazánfal érintkezik az ujjonnan beszivattyúzott vízzel, beáll a kazánfal görbülés, repedés sőt robbanás is történhet. Ez legtöbbször oly esetben fordulhat elő, ha a kazánt tápláló víz nem tiszta s lerakódása a víz állását mutató üveg felé is elzárja a csövet, illetve a csapot, mely nem működve, a vizmutató üvegben állandóan a régi vízállásban áll a víz. Elkerülendő a veszedelemet, a jelzett csapot minél gyakrabban, legalább is félóránként próbálja ki a gépkezelő s ha nem működik, azonnal tisztítsa ki vékony sodronnyal, hogy a mutató üveg s a kazán vizállása mindig egy szintben legyen. Természetesen lehetőleg tisztítani, szűrni kellene a vizet mielőtt azt a kazán táplálására használjuk és amint van rá idő mindig takarítsuk ki a kazánt, hogy abban a lerakódások (kizánkó és iszap) mennyisége a legkisebb mértékre apadjon.

Közönség köréből. Tekintetes Szerkesztő úr! Szombaton a „Reiter“ szállodában tartott kabaré előadásom én is jelen voltam. Lefizettem az előírt koronát és nyugodt lélekkel vártam az előadás kezdetét. Az első szám elmúltával gondoltam, talán megtévedtek és majd a második szám lesz a magyar. Amde nagyon csalódtam, mert az egész előadás alatt egyetlen magyar szót nem ejtettek a „művészek.“ Kérdezem a palánkai főszerkesztő urat, mi jogon adja meg az engedélyt az ilyen germanizáló társaságnak? Tisztelettel egy jelenvolt.

Dunaünnepély. A palánkai általános munkásegylet folyó hó 11-én vasárnap nagy Dunaünnepélyt rendez tűzijátékkal egybekötve. Az előadás kezdete délután 3 órakor. A délután váltott jegy az esti műsorhoz is érvényes. Belépti díj személyenként 50 fillér, gyermekjegy 20. fill.

A németiség mozgalmának ujvidéki eredménye címén a Cserevénkán megjelent magyarfalásról ismert »Süd Bacskaer Zeitung« a következőket írja egyik legutóbbi számában: 1912 június 15-én ejtetett meg Ujvidéken az ev. egyháztanács ujjá választása, mely alkalommal az eddigi »magyarisch« sovinsztikus klikk kiszorított, hogy egy német többségnek csináljon helyet. Egyházi felügyelőnek Hans Dussing választott. A németmagyarhónéppárt hívein kívül még csak néhány tót választott. A magyarok e vereség felett természetesen meg voltak rémülve és kétségbeesve, de moccani egyik sem mert híre: merszüket elvesztették. Igen a német »Michel«-nek csak kellő eréllyel kellene fellépni, akkor csakhamar másképp volna a mi népségünk Magyarországon is. Hát nem-e felháborító, vérlázító kárörven-

dezés és valóságos lázítás magyar földön, magyar kenyeret evő »alldéuthnak« Magyarországon ellen. Kísérletnek meg bármely más országban az ilyen frmodort, bizony elvénnek kedvt. egyszersmindenkora.

Nagy költőzködés Szabadkán. Julius utolsó napjaiban az ország majdnem valamennyi városából nagy butorszállítmányok érkeztek Szabadkára, még pedig azon alkalomból, hogy a szabadkai üzletvezetőség jul. 31-én éjjélkor kezdte meg működését. Minthogy az új üzletvezetőség tisztviselői nem egyszerre érkeztek Szabadkára, tehát a város a pályaudvaron nem fogadhatta őket, a fogadtatás elmaradását e hó 11-én banket fogja pótolni Palícson melyet a város rendez az üzletvezetőség tisztviselőinek tiszteletére.

Öngyilkos földbírtokos. A legismertebb és leggazdagabb bácskai családok egyikének, a Pilaszanovich Tivadar egyik tagja, a 34 éves Pilaszanovich Tivadar egyik bácskai bírtokán öngyilkos lett. Tettéknek okát nem ismerik; némelyek szerint betegség, mások szerint ekeseredettség felett, hogy neje néhány hónap előtt válópert indított ellene, adták kezébe gyilkoló fegyvert.

Zenta-csókai vasut. Zenta városa előmunkálatai engedélyt kapott egy keskenyvágányú h. é. vasútvonal kiépítésére, mely Bácsmegeyét Torontállal össze fogja kötni. A tervezett pályára nézve kidolgozott bejárásai műveletek július 30, és 31-én tartott közigazgatási bejárásom tárgyalták.

A határrendőrség hatáskörének bővítése. A magy. kir. pénzügyminiszter a 82.778/1912. sz. rendeletével elrendelte hogy a határszéli vármegyékben és törvényhatóságokban a m. kir. pénzügy igazgatóság a dohányárulati jogosítványok kiadása előtt a folyamodók megbízhatóságának szempontjából az illetékes határszéli rendőrkapitány véleményét hallgassák meg. Ugyanezen rendelettel intézkedett a pénzügyminiszter, hogy a határszéleken elharapozott dohánycsempészet körül a határrendőrség az eddignél fokozottabb tevékenységet fejtson ki és a dohányárusokat és az italmérőket rendőrileg kísérelje éber figyelemmel és észleleteit esetleg a dohányárulási illetve az italrészési jog elvonása céljából a pénzügyigazgatósággal közölje. — Az ujvidéki határrendőrség hatósági területének kibővítése. A m. kir. belügyminiszter rendeletével az alábbi bacsodrogmegyei községet azonnali hatállyal az ujvidéki m. kir. határszéli rendőrkapitány hatósági területébe bevonta: Apatin, Bácsszentiván, Bács, Bulkeszi, Szépliget, Bacsótváros.

Krémer Sándor szintársulata Baján. Az ambitiosus igazgató titkárával Szabadkaival együtt mindent elkövet, hogy a kényes izlésű bajai színházlátogató közönség igényeit kielégítse. A különben is derék társulat igazán nívós előadásait kiváló művészek vendéjátékával teszi még élvezetesebbé. Horváth Kálmán nagyszerű vendéjátékai után a mesés szépségű Ardó Ilonkái következett, az elmúlt héten pedig Komlósy Emma művészeté életkíté az estéket. Utóbbi művésznő

négy estén át szerepelt. »Lili«, »Bör-egér«, »Varázskeringő« és a »Gyimesi vadvirágban« hallottuk ezüstcsengésű hangját. A társulat állandó bájos primadonnája Kovács Lili felépült súlyos betegségéből és szerdán a »Gül babában« volt a leglelkesebb ovátiók tárgya. A társulat erősségei: László, Kertész, Kormos, Szécsi, Tóth Béla, Kezdi Boriska, Martinek, Hevesi, Talián, Varsa, Tóth Lenke, Gyulai Gizike. Bár most van a nyár a tetőfokán, mégis a színház meglehetősen szép látogatottságnak örvend, de őszintén szólva, még sokkal nagyobb pártfogást érdemelne.

A sürgös ügy. Hódmezővásárhely a napokban küldöttségileg kereste fel a kereskedelemügyi minisztert. Az öt tagú deputációt a Jfőispán vezette. Nehány szóban jelezte a tisztelgés okát, mire a miniszter így szólt:

— Ne cirkalmazzuk a dolgokat, uraim, ugy-e azért jöttek hogy új irányt és új vasuti keresztezést engedélyezzek?

— Igen, kegyelmes uram! — felelt a szónok, — de ez nekünk nagyon sürgös.

— Dehogy sürgös! válaszolta molyogva a miniszter.

— Le kegyelmes uram, hogyan volna sürgös! — Szóltak a deputálók összenézve.

— Ha sürgös volna az uraknak, akkor már régen fölterjesztették volna hozzám a közigazgatási bejárás egyzökönyvét. Ez a bejárás pedig elzött félesztendeje volt.

Házelandás.

A Duna-utcában levő Marjanovich-féle ház eladó.

Tudakozódhatni **Marjanovich Elemér** úrnál, Palánkán, Templom-utca 14. szám

Mo iám... Ez a valódi **Jacobi antinicotin** szivarok-hővel!

Magyar jakobinusok. A magyar modern szépliteratura egyik legtöbbet olvasott művelője kétségtelenül Krúdy Gyula. A minden ízében poetaember munkáit a drága könyvek csak nehezen tették hozzáférhetővé. Azért illeti elismerés a Képes Hét Könyvtárát, ezt a népszerű könyvgyűjteményt, hogy Krúdy Gyula egyik legérdekesebb művét a **MAGYAR JAKOBINUSOK**-at felvette a sorozatába. Az izéles kiállítású és vászonba kötött könyvet a Képes Hét olvasói, előfizetői és számonkénti vásárlói csekély 50 fillérért szerezhetik meg. Olyan előny ez, amelyet egyetlen lap sem nyújt. A Képes Hét, amely hétről-hétre a képek nagy tömegében mutatja be az aktualitásokat és szépirodalmi részben érdekes közleményeket csoportosít, előfizetési ára negyedévre 2 korona 70 fillér, egyes szám ára 20 fillér. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V., Visegrádi-utca 13.

Az Apollo Színház ma szombaton nyílik meg az új épületében. Bemutatásra kerül egy rendkívül érdekes dráma, melyre felhívjuk t. olvasóink szíves figyelmét. Ezenkívül műsoron lesz válogatott humoros és természethű felvétel

Hirdetéseket

felvesz

a kiadóhivatal.

AZ ÉN ÖREG
 tapasztalatom arra tanít, hogy bőrápolásnál csak a veszőparipa-illómszappant Bergmann & Co. használjam. Darabja 80 fillér mindenütt kapható.

Magyar Királyi Folyam- és Tengerhajózási Részvénytársaság menetrendje

Vukovár-Ujvidék között

Közlekedik naponta péntek kivételével.

Lefelé:	Felfelé:
nd. 4:00 reg. Vukovár, vasút	évk. 6:50 este
» 4:10 » Vukovár, város	» 6:35 »
» 4:50 » Bácsujlak *	» 5:35 délut.
» 5:05 » Opatovác *	» 5:10 »
» 5:30 » Dunaborkény	» 4:30 »
» 5:55 » Sarerengrád	» 3:55 »
» 6:25 » Illok	» 3:20 »
» 6:35 » Palánka	» 3:05 »
» 7:20 » Susek-Koruska	» 1:55 »
» 7:30 » Bánostor	» 1:40 »
» 7:45 » Cserevic	» 1:25 »
» 8:00 » Ófutak	» 1:10 »
» 8:10 » Beocsin	» 1:00 »
» 8:45 » Ujvidék	» 12:10 »

* Ladik-állomás.

Az Apollo Színház

ma szombaton augusztus hó 10-én nyílik meg az új épületben

Rendkívül érdekes és válogatott műsorral.

El ne mulassza megtekinteni

Egy óriási sláger dráma is kerül

ELŐADÁSRA.

